

# **Oktatás- és szakpolitikai koncepció kiegészített anyaga**

**Készítette: a Magyar Drámapedagógiai Társaság munkaközössége**

## **1. Az elképzelt iskolarendszer**

A jövő iskolarendszerének alapvető célja lehet, hogy a jelenlegi lexikális tudásra és mechanikus teljesítményelvárásokra épülő modellt egy rugalmasabb, gyakorlatiasabb és emberközpontú struktúrává alakítsa át. A javasolt struktúránk nem rombolja le a hazai közoktatás működő alapjait, hanem szerkezeti és funkcionális korrekciókkal teremti meg a személyre szabott készségfejlesztés és a zökkenőmentes életút-tervezés kereteit.

### **Rugalmas és játékos iskolakezdés (Óvoda-iskola átmenet)**

Az új iskolarendszer egyik legfontosabb strukturális újítása a korai fejlesztés és a beiskolázás reformja. Nemzetközi – elsősorban az Egyesült Királyságban működő, valamint a hazai drámapedagógia 1991-es megújulását is inspiráló angliai minták és külföldi tanulmányutak – jó gyakorlatai alapján egy dedikált, játékos iskola-előkészítő szakasz bevezetését javasoljuk 5–6 éves kortól. Az átmenet biztosítása pedagógiailag feloldja a hirtelen szerepváltásból adódó teljesítménynyomást. A tényleges első osztály megkezdéséről a szülők és a szakemberek közös, rugalmas mérlegelése dönt (6 vagy 7 éves korban).

### **Kitolt pályaválasztási döntés és horizontális átjárhatóság**

A jelenlegi középfokú struktúra egyik legnagyobb rendszerszintű hátránya, hogy a gyermekeket már 14 éves korban merev döntési kényszer elé állítja. Az általunk elképzelt a meglévő iskolatípusok (gimnázium, technikum) szervezeti keretei megmaradnak, de a végleges pályaválasztási irány kijelölése két évvel meghosszabbodik. A diákok 14 éves kor helyett 16 évesen, a 10. osztály végén hozhatnak döntést. A 9. és 10. évfolyamokon a képzési struktúra biztosítja a teljes körű, akadálymentes átjárhatóságot a gimnáziumi és a technikai/szakképzési utak között mindkét irányban.

### **Strukturális és fenntarthatósági korlátok**

A működőképesség érdekében az iskolarendszerben szigorú osztálylétszám korlátot kell bevezetni; a jelenlegi magas osztálylétszámok mellett a személyre szabott oktatás kivitelezhetetlen. Szintén alapfeltétel a valódi integráció megvalósítása: a sajátos nevelési igényű diákok fogadását úgy érdemes átgondolni fejlesztőpedagógusok és csoportbontásban kisebb létszámú foglalkozások biztosításával, hogy az integrációs folyamat során se a speciális igényű, se a kiemelten tehetséges gyermekek fejlődési esélyei ne sérüljenek.

## **2. A tantervi rendszer kívánatos modellje**

A jövő közoktatásának tantervi szabályozása nem épülhet a jelenlegi merev, adminisztratív és lexikális túlterheltséget konzerváló keretekre. A Nemzeti alaptantervben (Nat) jelen lévő rettenetesen nagy tananyagmennyiség és a felesleges, gyakorlatban nem hasznosítható ismeretek halmaza radikális karcsúsítást követel. A NAT-nak egy olyan rugalmas, kimenetcentrikus és kompetenciákra épülő

keretrendszerre érdemes átalakulnia, amely a leírt szövegek mechanikus számonkérése helyett az önálló véleményalkotásra képes, kritikusan gondolkodó emberek nevelését szolgálja.

### **Tanári autonómia és rugalmas óraszervezés**

- **A tanári hatáskör kiszélesítése:** Sokkal nagyobb beleszólást szükséges biztosítani a pedagógusoknak a közvetített tudásanyag és a feldolgozott témák kiválasztásába, hogy szabadon alkalmazkodhassanak az adott osztály aktuális dinamikájához.
- **Térbeli és időbeli flexibilitás:** Fel kell oldani a merev tantermi és időkereteket, biztosítani a jogi és módszertani lehetőséget a külső helyszíneken megvalósuló óraszervezésre és a rugalmas időszávok alkalmazására.
- **Tantárgyi struktúra átalakítása:** A hagyományos, merev tantárgyi kereteket érdemes lenne fellazítani. Különösen a felső tagozaton indokolt a pedagógiai teamek (tanári munkaközösségek) közös tanítása a frontális oktatás helyett, teret engedve a projektoktatásnak, a változatos munkaformáknak és a reformpedagógiai elemek (pl. élményalapú, tapasztalati tanulás) tudatos használatának.
- **Új ismeretfeldolgozási technikák** – a drámapedagógiai foglalkozások tapasztalata, hogy a gyerekek iskolán kívül szerzett, strukturálatlan ismereteit képes mobilizálni, felhasználni és rendszerbe ágyazni. Például szakértői szerepben, kerettörténetben sokkal élményszerűbb, hatékonyabb a tanulás és maradandó tudást lehet elsajátítani.

### **Kompetenciaalapú ismeretszerzés és művészeti nevelés**

Miközben az alsó tagozaton a tananyag mennyisége még megfelelő lehet, a felső tagozatos és középiskolás struktúrából radikálisan ki kell iktatni a lexikális túlterhelést. Helyüket a kreativitás fejlesztését szolgáló, gyakorlatias, életre felkészítő ismeretek vegyék át. Ennek jegyében a művészetek, ezen belül a „dráma és színház” területe nemcsak módszeregyüttesként, hanem önálló tantárgyként is hangsúlyosan maradjon meg a közoktatásban. Optimális megoldás lenne a teljes felsőtagozaton szerepeltetni a drámát, de rendszerszinten vállalható elhelyezés lenne, ha a dráma önálló órakerettel bíró tárgyként az 5. osztályban (a felső tagozatba lépéskor), majd az életkori váltást jelentő 7. évfolyamon és a 9. osztályban (a középiskolai beilleszkedéskor) kapna helyet. Ezt akár a jelenlegi etika vagy egyéb szabad órakeretek terhére is tehetnénk, a dráma hatékony módszereivel segítve, hogy kreatív, sokoldalú és új módszerekkel felvértezett emberek nevelődjének az iskolákban.

## **3. A kapcsolódó rendszerek összehangolása**

A javasolt, rugalmas és kimenetcentrikus tantervi modell csak akkor válhat fenntarthatóvá, ha a kapcsolódó alrendszerek – a felvételi eljárások, az értékelési rendszerek, valamint a felsőoktatási pedagógusképzés – organikus egységet alkotnak vele.

### **Az értékelési rendszer és a felvételi reformja**

- **Differenciált értékelés:** Az iskola jelenlegi osztályozási mechanizmusa sokszor elveszi a gyermekek kedvét a tanulástól. Szükséges az értékelési rendszer alapvető reformja

- **Kétszintű középfokú felvételi és érettségi:** Fel kell oldani az ellentmondást a napi oktatás és a felvételi logikai követelményei között. A differenciált (általános és tehetséggyondozó) felvételi lapok visszahozatala mellett a vizsgarendszereket a kreatív problémamegoldás mérésére érdemes kalibrálni.

### **A pedagógusképzés strukturális megújítása**

A drámapedagógiát és a hozzá kapcsolható társművészeteket (pl. bábjáték) a pedagógusképzés egyetemes alpmódszertanába kellene beépíteni.

A felsőoktatási struktúrában az alábbi összehangolás szükséges:

- **Módszertani jelenlét minden szakon:** A drámának, mint a tanulást játékon, meg tapasztaláson, megjelenítésen keresztül lehetővé tevő módszeregyüttesnek szaktól, szakpártól függetlenül meg kell jelennie a pedagógusképzésben. Ezen túlmenően a drámapedagógiát integrálni lehet minden segítő szakma képzésébe, így kötelező jelleggel a szociális munkás és a szociálpedagógus hallgatók tantervébe is.
- **A felsőoktatási szakok egymásra épülése:** A rendszerszintű szakmai utánpótlás érdekében osztatlan kétszakos tanárképzés keretében lehet dráma- és színházismeretet tanulni. A további érdeklődők (pedagógusok és nem pedagógusok) számára az utánpótlás érdekében érdemes lenne kiépíteni egy önálló, 3 éves drámajáték-vezető BA alapszakot, amelyre közvetlenül és szervesen rá tud épülni a dráma- és színházismeret-tanár mester (MA) képzés.
- **Kötelező gyógypedagógiai és önismereti modulok:** Mivel az iskolákban ugrásszerűen megnőtt a speciális figyelmet igénylő gyermekek száma, a tanárképzésben minden pedagógusjelölt számára kötelezővé lehetne tenni egy átfogó gyógypedagógiai kurzust, hogy valódi módszertani eszközöket kapjanak az integrált oktatáshoz. Ezzel párhuzamosan a pedagógusi önismeret és az empátia fejlesztését már az egyetemi évek alatt tréningekkel lehetne támogatni.

## **4. A megvalósítás és a tartós működőképesség feltételei**

A javasolt rendszer gyakorlati működőképessége elválaszthatatlan a humán erőforrás-háttér tehermentesítésétől, a továbbképzések radikális reformjától és a pénzügyi autonómiától.

### **Finanszírozás és intézményi feltételek**

- **Iskolai autonómia:** A fenntarthatóság kulcskérdése a finanszírozás reformja. A költségvetés függvényében meghatározni, mennyiben válhatnak önállóvá az iskolák gazdaságilag, biztosítva a helyi szintű, rugalmas költségvetési gazdálkodást a szükséges infrastrukturális feltételek (pl. csoportbontások, külső helyszínek finanszírozása) megteremtésére.
- **Óraterhelés radikális csökkentése:** A pedagógusok jelenlegi 24 órás kötelező óraterhelése rendkívül magas, ami gátolja a kreatív projektek kidolgozását és módszertani megújulást. A kötelező óraszám csökkentése elengedhetetlen a kiégés elleni védelem érdekében.

## A pedagógus-továbbképzések új rendszere

A továbbképzések jelenlegi elvont, elméleti jellegét váltsa fel a gyakorlatorientáltság. Sajnos még mindig elegendő nincs megfelelő végzettséggel rendelkező drámapedagógus a közoktatásban. A Magyar Drámapedagógiai Társaság jelenleg is működő 120 órás alapképzéseire, a Drámapedagógiai tanfolyamra és a Gyermekek- és diákszínjátszó rendezői tanfolyamra, mint pedagógus-továbbképzéseinkre rendkívül nagy igény és szükség van. Ezek a képzések képesek valódi elméleti és gyakorlati felkészítést adni, és még várhatóan hosszú ideig pótolják a szakirányú, szakos képzéseket. Ezeket kiegészíthetik, de nem helyettesítik a 30-60 órás bevezető, a továbblépést, frissen tartást szolgáló képzések (pl. Drámajáték vezetés, Bevezetés a drámapedagógiába, Dráma és színház – a megújult tantárgy feladatai a közoktatásban, Szakértői dráma az iskolában).

• **Ingyenesség és motiváció:** Minden pedagógus számára biztosítani az ingyenes szakmai továbbképzéseket, amelyek elvégzéséért a rendszerben hivatalos és beszámítható krediteket kapnak.

• **Azonnal használható gyakorlati tudás és belső továbbképzések:** Támogatni kell az intézményen belüli, belső tudásmegosztást. Ugyanakkor ismerjük el, hogy a saját nevelőtestületünk ismeretekkel való felvértezéséhez és a szemléletváltáshoz elengedhetetlenek a független, külsős szakemberek által vezetett tréningek.

• **A drámapedagógusok integráló és támogató szerepe:** A gyakorlatban a drámatanároknak egyfajta „tanulásmódszertani támogató csapatként” kell működniük az iskolákban. Feladatuk lehet, hogy a szaktanárok munkáját segítve a hagyományos óraterveket közösen átalakítsák a megélésre, meg tapasztalásra, játékra épülő, a dráma módszertanát alkalmazó órákká. Ezt a munkát – a tantestületi konfliktuskezeléssel együtt – más segítő szakmák képviselőivel (pl. iskolapszichológus) szorosan együttműködve végezhetik.

## Kutatás és minőségbiztosítás

A reformok hosszú távú fenntarthatóságát és szakmai hitelességét objektív mérésekkel szükséges igazolni. Ehhez szükség van egy olyan mérhető, adaptív program kidolgozására, amely tudományos alapossággal képes bizonyítani a drámaspecifikus módszertanok kognitív és szociális hatékonyságát.

## 5. Bármilyen más megjegyzés vagy jelzés, amit szeretne velünk közölni

A javasolt oktatási reform és tantervi modell sikere hosszú távon azon múlik, hogy sikerül-e végrehajtani egy radikális szemléletváltást a művészeti és élményalapú területek megítélésében. A drámapedagógia nem csak színjátszás, világossá kell tenni, hogy az alkalmazott dráma egy olyan, a hagyományos iskolapadból kiemelő, kreatív pedagógiai gyakorlat, amely az önálló véleményalkotásra kész, kritikusan gondolkodó generációk nevelésének legfőbb bázisa.

## Pozicionálás és társadalmi kampány

A drámapedagógia valódi arcának és sokszínűségének bemutatása a Magyar Drámapedagógiai Társaság feladata. A drámás módszertani formák és hatásmechanizmusok bemutatására egy célzott közösségimédia-kampányt kell indítanunk. Egy erre dedikált szakmai csapat segítségével, jól strukturált, „egy mondat – egy fénykép” típusú, könnyen fogyasztható posztokkal érdemes a köztudatban

pozícionálni a területet, hangsúlyozva, hogy a drámapedagógia nem egyenlő a klasszikus színjátszással, hanem egy komplex személyiségfejlesztő eszköz.

A drámapedagógia valódi arcának és sokszínűségének bemutatása a Magyar Drámapedagógiai Társaság feladata.

### **Országos, regionális és helyi intézkedések**

- **Országos szint:** A Magyar Drámapedagógiai Társaság (MDPT) módszertani bázisára építve szeretnénk elérni, hogy a drámatanárok hivatalos munkaidejébe és fizetett órakeretébe beépüljön a szaktanárokkal való konzultáció és a közös osztályfőnöki órák vezetése. Fontos garancia, hogy a drámás tantárgyakat kizárólag drámapedagógiai végzettségű szakember taníthassa. Érdemes megerősíteni a dráma szakos képzéseket a felsőoktatásban. Biztosítani kell a színházi nevelési (TIE) társulatok anyagi támogatását
- **Regionális szint:** Lehetőség szerint régióként minden diák eljuthasson két évente legalább egy ilyen foglalkozásra. Támogatni kell a szakemberek mobilitását az országban, mert a nevelőtestületek hatékony képzését gyakran a külsős, független, gyakorlatban és elméletben egyaránt jártas trénerek tudják leginkább előmozdítani.
- **Helyi szint:** Minden iskolában saját drámapedagógus státuszt biztosítani, akinek az óraadáson túl feladata lehet a szaktanárok módszertani támogatása, a nevelőtestület belső csapatépítése, a diáktanár konfliktusok mediálása és a bullying kezelése. Ehhez érdemes a humánerőforrás mellé a megfelelő fizikai infrastruktúrát (pl. a saját drámatermet) is kialakítani.

### **Innovatív tantestületi és belső szakmai technikák**

A nevelőtestületek belső megerősítésére és a tantárgyi integrációra új, élményalapú formákat kell bevezetni az intézményekben:

- **Drámapedagógiai programok a nevelőtestületeknek:** Olyan célzott, élményalapú (pl. vitaszínházi) programokat érdemes meghívni az iskolákba, amelyek a tantestület tagjai számára egyszerre nyújtanak professzionális csapatépítést, szemléletváltást és közvetlen módszertani betekintést.
- **Iskolai pedagógus segítő csoportok:** Meg kell teremteni a rendszeres, iskolai szintű esetmegbeszélő csoportok működésének feltételeit. Itt a pedagógusok biztonságos, védett környezetben, drámás és visszajátszásos technikák segítségével dolgozhatják fel és oldhatják meg a mindennapi munka során felmerülő nehéz vagy traumatizáló iskolai helyzeteket.
- **Rövid, tematikus képzési modulok:** A belső szakmai megújulás érdekében széles körben elérhetővé kell tenni a 15-30-60 órás, fókuszált módszertani továbbképzéseket olyan specifikus területeken, mint a beszédfejlesztés, az alkalmazott mesemondás, iskolai ünnepek, bábjátékos elemek használata, az új kognitív kutatási eredmények integrálása.

*Végezetül szeretnénk megköszönni a lehetőséget, hogy véleményünket kikérték a tervezett oktatási reformmal kapcsolatban. A Magyar Drámapedagógiai Társaság közhasznú szervezetként 200 fős tagságából igyekezett minél több pedagógust megszólítani annak érdekében, hogy minél szélesebb körű legyen a válaszadók köre. Munkaközösségi értekezletet tartottunk és kérdőív segítségével is vártunk válaszokat, javaslatokat. Köszönjük, szívesen állunk minden további egyeztetés elé.*

*Üdvözlettel:*

*Körömi Gábor, a Magyar Drámapedagógiai Társaság elnöke*